

# ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ „УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)”

**Ольга КИРИЛЮК (Кіровоград, Україна)**

*У статті розглянуті особливості використання інтерактивних методів навчання під час викладання дисципліни „українська мова (за професійним спрямуванням)” для студентів факультету іноземних мов. Наголошено на значній перевазі зацікавлювальної функції таких методів.*

*Ключові слова: інтерактивний метод, метод „снігової кулі”, метод „мозкового штурму”, заняття-конференція, пізнавальна функція, функція зацікавлення.*

*The paper describes the peculiarities of using interactive methods in teaching Ukrainian for Specific Purposes to students of the Foreign Languages Department. The significant advantage of the function of interest of such methods is emphasized.*

*Key words: interactive method, the "snowball" method, "brainstorming" method, conference-lesson, cognitive function, the function of interest.*

Пошук шляхів удосконалення навчального процесу завжди є однією з важливих проблем сучасної педагогічної науки, оскільки викликає неабияку зацікавленість не тільки серед учителів сучасних шкіл, а й закономірно привертає увагу викладачів вищих навчальних закладів. Відповідно до нової програмної курсу „українська мова (за професійним

спрямуванням)» покликаний в першу чергу виховати не просто спеціаліста у своїй галузі, який грамотно пише й оперує фаховою термінологією, а підготувати фахівця, здатного вільно володіти словом на різних рівнях комунікативного процесу.

За останнє десятиліття значно поспіплає увага до вивчення та впровадження інтерактивних методів навчання.

Інтерактивне навчання (від англ. „interact” („inter” – „взаємний”, „act” – „діяти”) – це процес, який передбачає взаємодію його учасників безпосередньо в процесі уроку чи практичного заняття.

Інтерактивне навчання розглядають як діалогове, тобто взаємодію вчителя й учня. Однак, більш аргументованим є визначення, відповідно до якого „сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці)...” [5: 7].

Безумовно, що методи, які передбачають тісну взаємодію в процесі навчальної діяльності, є особливо актуальними для вивчення дисциплін „українська мова (за професійним спрямуванням)”. Відповідно до нової програми тем II змістового модуля „Професійна комунікація” (спілкування як інструмент професійної діяльності; риторика; мистецтво презентації; культура усного фахового спілкування; форми колективного обговорення професійних проблем та ін.) покликаний підготувати майбутнього фахівця до подальшої взаємодії з учасниками професійного спілкування. Здійснювати таку взаємодію студенти якраз і починають під час вивчення зазначеного курсу. Безперечно, що перед викладачем стоїть важливе й відповідальне завдання – розробити відповідні методи інтегрованого навчання, які мають бути ефективними.

Під час викладання дисциплін „українська мова (за професійним спрямуванням)” для студентів факультету іноземних мов в практичному навчанні введені такі інтерактивні методи: „метод виборів”, „метод екстремальної ситуації”, „метод наукової конференції” та ін., які створюють умови для виявлення творчої активності, навчок наукової інтерпретації та ефективного розвитку пізнавального інтересу.

Не кожен з використовуваних методів підходить для вивчення будь-якої теми. Так, наприклад, „метод екстремальної ситуації” є найбільш ефективним під час вивчення безконфліктного спілкування.

Опис методу:

1-й крок: студенти на заготовлених аркушах паперу записують фразу-зауваження, яку керівник говорять підлеглому (або колега колезі) (наприклад: *Ви не подали вчасно необхідну інформацію*); викладач (або староста групи) збирає аркуші, перемішує і роздає студентам у довільному порядку.

2-й крок: студенти записують відповідь, але таку, яка б спровокувала конфлікт; викладач знову збирає аркуші, перемішує і роздає в довільному порядку;

3-й крок: студенти записують погрози від імені начальника; аркуші знову збирають та перемішують.

4-й крок: студенти мають написати відповідь, яка б допомогла залагодити конфлікт.

У результаті такої взаємодії виникають декілька (відповідно до кількості студентів у групі) сценаріїв розвитку ситуації.

Кожен із учасників зачитує один із сценаріїв. Потім усі аналізують, чи правильно були дібрані слова, чи вірно поведінний хід розмови.

Під час вивчення особливостей ораторського мистецтва доцільним є застосування „методу виборів”.

Опис методу:

1. На початку практичного заняття викладач оголошує, що опитування матеріалу проводитиметься у формі виборів. Студентів поділять на кілька груп (відповідно до кількості питань, внесених на практичне заняття, наприклад: 1) поняття про ораторську (риторичну) компетенцію; 2) комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу; 3) мистецтво аргументації; 4) мовні засоби переконування).

Кожна група є окремою політичною силою, яка делегує свого кандидата в депутати для виголошення програм (тобто відповіді на теоретичне питання).

2. Кандидати виголошують програми, використовуючи мовні засоби публіцистичного стилю (ораторського підстилю).

3. Члени партій-конкурентів ставлять провокаційні питання „чужим” кандидатам.

4. Потім усі голосують за кожного з кандидатів (окрім свого), враховуючи такі показники: а) рівень ораторської майстерності (від 0 до 3 балів); б) рівень представленого теоретичного матеріалу (від 0 до 3 балів); в) відповіді на провокаційні питання (від 0 до 3 балів).

5. Обрання лічильної комісії, яка рахує отримані бали.

6. Оголошення переможця виборчих перегонів.

Такий метод дає можливість викладачеві оцінити роботу, окрім кандидатів, майже усіх студентів у групі (наприклад, нараховують бали за допомогу кандидату в представленні програми, за поставлені кандидату-конкуренту питання та ін.)

Під час вивчення теми „Наукова доповідь” доцільно застосувати „метод наукової конференції”.

Опис методу:

1. Студенти завчасно готують доповіді.

2. На занятті викладач повідомляє, що воно пройде у формі наукової конференції. Обирається керівник секції та секретар. Керівник веде засідання, використовуючи різноманітні мовні формули наукового етикету (які вже вивчені раніше, під час розгляду теми „Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет”). П’ять студентів виголошують доповіді.

3. Після кожної доповіді інші студенти ставлять питання доповідачеві.

4. Потім студенти роблять аналіз виступу: характеризують спочатку позитивні моменти доповіді, а потім висловлюють зауваження і побажання.

Аналіз здійснюють, враховуючи такі аспекти: а) актуальність обраної теми, б) ораторська майстерність, в) вміння зацікавити аудиторію, г) відповіді на питання.

Такий метод дає можливість підготувати студентів до участі у конференціях, а також відчути себе справжніми науковцями.

Під час вивчення теми „Мозковий штурм”, безумовно, доцільно застосувати цей метод під час практичного заняття.

Важливим є обрання доцільної теми для проведення такої форми роботи. Наприклад, студенти можуть поділитися на групи по 6-8 осіб, кожна група обирає керівника. Усі отримують однакове завдання: підготувати через 20 хв. рекламний лист з інформацією про свій факультет / професію з використанням фахової термінології.

Через 20 хвилин керівники груп зачитують свої листи.

Активно використовується під час вивчення дисципліни й „метод снігової кулі”. Цей вид роботи є досить складним за своєю методикою, однак відіграє важливу роль у виробленні умінь безконфліктної взаємодії.

Опис методу:

1. Викладач ставить проблемне питання. Студенти об’єднуються в групи по двоє-трьох, і обговорюють проблему протягом 5 хв. Записують свої думки стосовно поставленої проблеми.

2. Кожну групу об’єднують з іншою. Таким чином груп стає менше, обговорення продовжується. Кожного разу зачитуються ідеї, принесені із попередньої роботи в малих групах. Кращі ідеї відбирають, і вони стають основою для подальшого обговорення.

3. Об’єднання в групи йде доти, поки не сформується одна велика.

4. Один студент зачитує результати.

Мета такої роботи – поступово, аналізуючи складне питання, зібрати достатню кількість матеріалу та спільно вирішити проблему.

Ефективним інтерактивним методом, який також передбачає активну взаємодію студентів, є „метод проектів”.

Опис методу:

1. Студентів формують у невеликі групи (по 5 осіб).  
 2. Кожна група отримує завдання підготувати певний проєкт (доцільно, якщо це будуть теми, що входять до програми дисципліни, однак винесені на самостійне опрацювання; наприклад, гарно сприймаються такі теми, як „нейро-лінгвістичне програмування”, „PR-технології”, „невербальні засоби спілкування (просодика, кінесика, проксемика, такесика та ін.)”.

3. Результати спільної роботи студенти представляють у вигляді проєктів на практичному занятті.

Така форма взаємодії дає можливість краще адаптуватися в професійному колективі у майбутньому. Студенти вчаться розподіляти обов'язки, виконувати поставлені завдання. Також потрібно наголосити й на важливості морального аспекту – учасники розуміють відповідальність за результат усього колективу.

Під час вивчення теми „співбесіда з роботодавцем” необхідним є застосування „методу співбесіди”. Цей метод варто застосовувати для закріплення теоретичного матеріалу, який уже був розглянутий раніше.

Опис методу:

1. Двоє студентів проводять інсценізацію співбесіди. Один учасник є роботодавцем, інший – кандидатом на певну посаду (наприклад, вчителя іноземної мови, перекладача).

2. Роботодавець ставить питання, які є найбільш поширеними під час співбесід. Кандидат відповідає.

3. Інші студенти групи спостерігають і аналізують, підсумовуючи, яких помилок припустився здобувач. Прогнозують, чи отримає він бажану посаду.

Значна частина успіху під час впровадження таких методів залежить від викладача, а саме від його вмінь: правильно обрати інтерактивний метод для певного заняття (залежно від мети і теми, особливостей матеріалу, який вивчається); ефективно (враховуючи індивідуальні особливості) сформувати групу студентів; продумати структуру практичного заняття з використанням групових форм навчальної діяльності; обрати проблему для розв'язання та спрямувати студентів до шляхів її вирішення; залагодити конфлікти, якщо такі виникнуть (особливо під час аналізу студентами діяльності своїх одногрупників).

Кожен викладач має право обирати такі форми роботи, які відповідають меті навчальної дисципліни. Він залежатиме передусім від активності студентів, від їхнього бажання постійно самовдосконалюватися з фахових предметів.

Таким чином, кожен із цих методів покликаний не тільки сприяти кращому засвоєнню теоретичного матеріалу, а також є суттєвою допомогою у виробленні практичних умінь студентів працювати в колективі, безконфліктно взаємодіяти на різних рівнях суспільної (і зокрема професійної) комунікації.

#### БІБЛІОГРАФІЯ

1. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С. Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С.7-10.
2. Кларин М.В. Інтерактивное обучение – инструмент обучения нового опыта / М. В. Кларин // Педагогика. – 2000. – №7. – С.12-18.
3. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. – 2004. – №10. – С. 2-11.
4. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці // Доба. 2002. – №2. – С.2-6.
5. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 136 с.
6. П'ятакова Г. П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Г. П. П'ятакова, Н. М. Заячківська. – Режим доступу до посібника: [http://tourlib.net/books\\_others/pedtechnol1.htm](http://tourlib.net/books_others/pedtechnol1.htm)
7. Симоненко Н. Є. Інтерактивні методи в гуманітарній освіті / Н. Є. Симоненко // Управління школою. – 2005. – № 34. – С. 18-21.

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**Ольга Кирилук** – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

*Наукові інтереси:* лексикологія, ономастика, соціолінгвістика, інноваційні технології навчання.